

Identitatea culturală și patrimoniul digital: proiecte, rețele și portaluri

Irina Oberländer-Târnoveanu
CIMEC – Institutul de Memorie Culturală
irina@cimec.ro

1. Globalizarea și identitatea culturală

Există o preocupare crescândă în lume legată de standardizarea și uniformizarea aduse de civilizația modernă. Economia globală, schimburile comerciale, circulația fără precedent de bunuri și persoane și mai ales circulația informației au făcut ca stilul de viață, gusturile și interesele culturale să fie împărtășite pe o scară mondială. Națiunile cele mai bogate sunt și cele mai influente. Identitatea locală, limbile mici și diversitatea culturală sunt amenințate. Noile tehnologii grăbesc răspândirea unor tipare, mode și obiceiuri.

Limba engleză a devenit noua lingua franca. Computerele americane și noile tehnologii informatice și de comunicare au consolidat poziția dominantă a limbii engleze. După cum scria David Crystal, autorul unor best-seller-uri pe teme lingvistice, o limbă nu devine internațională pentru că ar avea niște calități speciale, sau o mare literatură în trecut, sau pentru că este limba unei mari culturi sau religii, ci din rațiuni de putere economică și militară a poporului care o vorbește¹. Așa s-a întâmplat în toate perioadele istorice, pe arii geografice mai mult sau mai puțin extinse, cu franceza, germana, greaca sau araba. În același timp, se estimează că jumătate dintre cele peste 6800 de limbi cunoscute în prezent vor dispărea în următorii ani și, odată cu ele, un bagaj de valori și cunoștințe umane unice².

Pe de altă parte, globalizării i se opune un curent invers, cel al localizării și regionalizării. De la marile firme internaționale care își adaptează produsele gusturilor pieței locale și până la revigorarea unor limbi și culturi regionale ce păreau sortite dispariției, asistăm la o contrareacție care prețuiește identitatea locală, care consideră multilingvismul și multiculturalismul ca ținând de necesarul sentiment uman al apartenenței la o comunitate culturală specifică. Noile medii de comunicare, mai ales Internetul, mai ieftine și în același timp cu un enorm

¹ "A language does not become a global language because of its intrinsic structural properties, or because of the size of its vocabulary, or because it has been of a great literature in the past, or because it was once associated with a great culture or religion... A language becomes an international language for one chief reason: the political power of its people - especially their military power. The explanation is the same throughout history". (David Crystal, *English as a Global Language*, Cambridge 1997, p.7.)

² O statistică detaliată privind limbile în pericol este publicată pe situsul web YourDictionary, (<http://www.yourdictionary.com>).

potențial de penetrare dincolo de granițe politice, administrative sau sociale, se dovedesc nu doar vectori ai transmiterii de informații pe scară globală, dar și instrumente mai capabile decât tiparul să transmită cultura unei comunități³.

Dezvoltarea Internetului în numai 10 ani a întrecut orice așteptări! Internetul a început ca o rețea de rețele de calculatoare care se pot interconecta cu ajutorul unor programe informatice și protocoale de comunicații. Există în prezent peste 17 milioane de situri web care pot fi accesate 24 de ore din 24, oriunde în lume. Acest spațiu virtual a devenit deopotrivă o bibliotecă digitală mondială și mediu important de informare, comunicare și învățare. Web-ul este și un loc de întâlnire și de manifestare pentru comunități virtuale care transcend granițele geografice. Se constituie comunități de limbă, de interese profesionale și culturale pentru care distanța geografică nu mai este semnificativă. Într-un articol recent, Dan Matei demonstrează rolul Internetului în a oferi informație despre și pentru grupuri extrem de restrânse, care nu s-ar putea întâlni fizic niciodată⁴.

Internetul dă o șansă enormă culturilor mici, comunităților lingvistice amenințate. După cum spunea Eugen Simion: "Ne place sau nu, lumea de azi este construită pe principiul vaselor comunicante...Aș fi, chiar, de părere că în locul *globalizării* să folosim termenul de *universalizare*. Este mai potrivit și lasă, am impresia, o șansă identității culturale,... integrarea în circuitul valorilor universale⁵.

2. Patrimoniul cultural digital

Patrimoniul cultural transpus în format digital – pe scurt, patrimoniul digital – se referă atât la copii pe suport electronic al unor bunuri și produse culturale – versiuni digitale ale unor cărți tipărite, imagini de obiecte și documente cu existență fizică și altele - cât și la creații culturale realizate direct pe acest suport: expoziții virtuale, cărți electronice, arhive digitale de documente sau de imagini, arhive digitale video sau sonore, dicționare on-line, baze de date, reviste electronice, reconstituiri virtuale etc. Impactul lor este crescut prin colaborarea în rețele și portaluri tematice. Promovarea patrimoniului nostru cultural și a limbii române pe web este o prioritate pentru sectorul nostru cultural ? Ar trebui să fie. Am să pornesc de la câteva exemple de resurse de patrimoniu românesc în format digital.

³ Lourdes Arizpe, *Cultural Heritage and Globalization, Values and Heritage Conservation*. Research Report, The Getty Conservation Institute, Los Angeles, 2000, p. 14.

⁴ Dan Matei, „Coada Lungă” și Internet-ul, în *Dilema Veche* nr. 106, 3 – 9 feb. 2006, <http://www.algoritma.ro/dilema/fw.htm?current=NumAnt1.htm>

⁵ Eugen Simion, Alocuțiunea inaugurală: Obligații naționale, satisfacții europene, în *Colocviul internațional: Patrimoniul cultural național. Strategia conservării - o strategie a integrării în circuitul valorilor europene*, București, 22-23 septembrie 2000, Univers enciclopedic, București, 2000.